

Тема 4. Глобальні проблеми людства та перспективи сталого розвитку.

1. Передумови виникнення та сутність глобальних проблем людства.
2. Класифікація глобальних проблем.
3. Форми прояву загострення глобальних проблем на сучасному етапі.
4. Стратегія, цілі та принципи сталого розвитку суспільства.

Глобальні проблеми [ГП]
– це сукупність життєво-важливих проблем людства, від розв'язання яких залежить його саме існування та перспективи розвитку.

Виникнення ГП відноситься до 2-ої половини ХХ ст. та пов'язане як із різними сферами життєдіяльності суспільства, так і з соціально-економічним середовищем їх реалізації.

Загальні риси ГП:

- взаємопов'язаність;
- охоплюють всі сторони життя людей;
- стосуються всіх країн та народів;
- поширюються на поверхні землі, у світовому океані, атмосфері та космічному просторі;
- призводять до великих економічних та соціальних збитків.

*2. Причини появи
та дослідження
глобальних
проблем*

**Вивчення глобальних
проблем розпочалось у 1960-
х р.р. внаслідок:**

- загострення енергетичної та екологічної криз
- появи ознак економічної дестабілізації у глобальному масштабі,
- виникнення потреби спільних наукових досліджень та поширення даних знань
- необхідності надання компетентної допомоги слаборозвинутим країнам світу для подолання їх соціально-економічної відсталості.

До сучасних глобальних проблем відносяться:

**Демографічна
проблема швидкого
зростанням
населення у
найбідніших країнах
світу**

**Продовольча
проблема**

**Проблема
збереження якості
земельних ресурсів
(деградація земель)**

**Енергетична і
сировинна
проблема**

**Проблема
збереження миру і
роззброєння**

**Політичні
проблеми**

**Проблема
подолання
відсталості країн,
що розвиваються**

**Екологічні
проблеми – пов'
язані з інтенсивним
руйнуванням
довкілля**

**Соціальні
проблеми**

**Економічні
проблеми**

***3. Форми прояву
загострення
глобальних
проблем на
сучасному етапі.***

Найбільш небезпечними для людства на сучасному етапі є проблеми:

війни та гонки озброєнь у глобальному масштабі;

регіональні релігійні та військово-політичні конфлікти в Європі, Азії та Африці;

економічне і політичне протистояння Сходу і Заходу, Півночі та Півдня;

знищення природних ресурсів, забруднення довкілля, збіднення генофонду Землі.

демографічні дисбаланси - «демографічний вибух» у країнах третього світу та старіння і депопуляція населення у розвинених країнах.

4. Стратегія, цілі та принципи сталого розвитку суспільства.

Сталий економічний розвиток (sustainable economic development) - процес структурної перебудови економіки відповідно до потреб збалансованого розвитку виробництва, соціальної сфери, населення і навколишнього природного середовища, технологічного і соціального прогресу.

Стале економічне зростання (sustainable economic growth) - це одна з основних цілей макроекономічної політики, досягнення якої забезпечує випереджальний ріст реального обсягу продукції (ВВП) у порівнянні з ростом населення для підвищення життєвого рівня, не виходячи за межі господарської ємності екосистем.

Римський клуб [РК] - міжнародна суспільна організація, яка об'єднує представників світової політичної, фінансової, культурної та наукової еліти:

- Створений італійським промисловцем Ауреліо Печеї (був першим президентом) та Генеральним директором з питань науки ОЕСР Олександром Кінгом у 1968 р.
- Членами клубу є 100 осіб, жоден з учасників не представляє державну організацію та не відображає тільки одну ідеологічну, політичну чи національну точку зору.
- Одним з основних завдань Римський клуб вважав залучення уваги світової спільноти до глобальних проблем через оприлюднення своїх доповідей.
- Організація внесла значний вклад у **вивчення перспектив розвитку біосфери та пропаганду ідей гармонізації відносин людини та природи** - роботи у сфері глобального моделювання, побудова перших комп'ютерних моделей світу, критика негативних тенденцій західної цивілізації, розвінчання технократичного міфу про економічне зростання як найбільш ефективний засіб вирішення всіх проблем, пошук шляхів гуманізації суспільства, заклик до світової громадськості об'єднати зусилля, зупинити міжнаціональні конфлікти, зберегти навколишнє середовище, підвищити якість життя.

Суть концепції сталого розвитку

В концепції сталого розвитку **капітал має три форми**: створений людиною (товари, машини та обладнання, будівлі тощо), людський (праця, навички, знання, творчість) та природний (природні ресурси).

Основою концепції сталого розвитку є збереження капіталу, як створеного людиною, так і природного. Т.з. «сильна стійкість» вимагає збереження як створеного людиною, так і природного капіталу.

Для визначення **результатів впровадження сталого розвитку** в рамках ООН розроблено відповідна **система індикаторів**. (у 2007 р. видано її третій варіант, який складався з базового набору із 50 індикаторів).

На цій основі в ЄС розроблено свою систему індикаторів сталого розвитку. Головними критеріями стали **стабільність, гнучкість і компактність**,

Цілі розвитку тисячоліття

Важливою віхою у формуванні механізмів реалізації цілей сталого розвитку став 2000 рік, коли у Нью-Йорку Відбувся Саміт тисячоліття (189 країн-учасників), де ООН прийняла **програму по боротьбі з бідністю та забезпечення загального підвищення рівня життя під назвою «Цілі розвитку тисячоліття».**

На глобальному рівні затверджено 8 цілей:

1. Ліквідація крайніх злиднів та голоду.
2. Забезпечення всезагальної початкової освіти.
3. Забезпечення гендерної рівності.
4. Скорочення дитячої смертності.
5. Покращення охорони материнства.
6. Боротьба з ВІЛ/СНІДОМ, малярією та іншими захворюваннями.
7. Забезпечення екологічної стійкості.
8. Забезпечення глобального партнерства в цілях сталого розвитку.

Кожна країна мала уточнити цілі розвитку відповідно до гостроти прояву відповідних проблем, що і визначає критерії досягнення цілей. Планувалося досягнення даних цілей до 2015 р., але чимало проблем залишаються не вирішеними.

Індикатори сталого розвитку ЄС

Відповідно до Стратегії сталого розвитку (2002 р.) індикатори було згруповано у 10 секторів:

- 1) **економічний розвиток** (ВВП на душу населення, інвестиції, конкурентоспроможність, зайнятість);
- 2) **бідність і соціальна виключність** (ризик бідності, фінансова бідність, доступ до ринку праці, інші аспекти соціальної виключності);
- 3) **старіння населення** (частка людей похилого віку, відповідність пенсій, демографічні зміни, фінансова стабільність громадян);
- 4) **здоров'я** (період життя без хвороб, охорона здоров'я, статок та якість харчових продуктів, менеджмент хімічної промисловості, вплив ризиків навколишнього середовища на здоров'я);
- 5) **зміни клімату Землі й енергія** (емісії "парникових газів", зміни клімату, енергія);
- 6) **виробництво та споживання** (матеріалоспоживання в ЄС, еко-ефективність, загальне споживання, сільське господарство, корпоративна соціальна відповідальність);
- 7) **менеджмент природних ресурсів** (польові птахи, запаси риби, морські екосистеми, ресурси чистої води, використання земельних ресурсів);
- 8) **транспорт** (споживання енергії на транспорті, зростання кількості транспорту, соціальний та екологічний вимір транспорту);
- 9) **глобальне управління** (довіра громадян до інститутів ЄС, узгодженість політики, участь громадськості);
- 10) **глобальне партнерство** (офіційна допомога з метою розвитку, фінансування сталого розвитку, глобалізація)

One Earth - Environmental Short Film

<https://youtu.be/QQYgCxu988s>